

SÕJALISTE LEPINGUTE

kavad
Soome, Balti riikide
ja Poola vahel
aastast 1920-1922

HEINO ARUMÄE

Publitseerime siin mõned Eesti valitsuse ja sõjaväe juhtkonna koostatud või nende osalemisel valminud kaitseotstarbelise sõjalise liidu loomist käsitlevad dokumendid aastast 1920-1922.

1920. aastate esimesel poolel oli Eesti valitsuse välispoliitilise julgeolekukontseptsiooni üheks nurgakiviks sõjalise ja poliitilise liidu loomise idee Soome, Balti riikide ja Poola osavõtul.

Mainitud nn Balti liidu loomise võimalusi arutati mitmel pool juba alates 1917. aastast, kuid konkreetsemate sammudeni selle realiseerimisel jõuti 1919. aasta teisel poolel. Sama aasta sügisel toimus mitu Soome, Eesti, Läti ja Leedu konverentsi, kus arutati mainitud riikide välispoliitika koordineerimise ja liidu loomise võimalusi. Eesti valitsus lähtus kaalutlusest, et Balti liit on vajalik nii tookord Nõukogude Venemaaga peetavaks sõjaks kui ka rahu sõlmimiseks. Ilmselt samast ajast on pärit ka üks sõjalise liidulepingu projekt.¹

Helsingis 15.-22. jaanuarini 1920 toimunud Soome, Läti, Leedu ja Poola konverentsil taotles Eesti delegatsioon sõjalise lepingu sõlmimist mainitud viie riigi vahel. 16. jaanuaril esitas Eesti delegatsiooni esimees peaminister Jaan Tõnisson konverentsi plenaaristungil sellekohase ettepaneku, mille aluseks on eespool mainitud projekt (*dok nr 1*). Lepingu sõlmimiseks puudusid

¹ Kõnesolev dokument on dateerimata, peal- ja allkirjata, käekirja järgi otsustades on selle autoriks kindralmajor Andres Larka. ERA, f 2315, n 1, s 23, l 168-171.

tookord eeldused, kuid projekti arutati konverentsi sõjalises komisjonis ja kiideti heaks põhisuhted, mis pidid jääma edaspidi sõlmitava konventsiooni aluseks.

Ka järgneval Soome, Balti riikide ja Poola konverentsil augustis-septembris 1920 Riias (Bulduris), mille töö lõppfaasis osalesid ka Ukraina esindajad, arutati sõjalise lepingu sõlmimise perspektiive. Sõjalises komisjonis kaaluti sellekohase lepingu erinevaid variante. Lepingule loodeti alla kirjutada pärast seda, kui kõik asjaosalised riigid on sõlminud Nõukogude Venemaaga rahu ja Balti riigid on tunnustatud *de jure*.

Vaevu kuu hiljem tõmbas Poola-Leedu vastuolude teravnemine Riia (Bulduri) konverentsi saavutustele kriipsu peale. Oktoobri algul vallutasid Poola väed Vilniuse ja selle ümbruskonna ning kuna Poola-Leedu konflikt jäi pikaks ajaks lahendamata, ei saanud viie riigi koostöö enam kõne allagi tulla. Päevakorda kerkis rida erinevaid liiduv variante. Püsivamalt konkureerisid kaks võimalust: kas luua nn suur Balti liit Soome, Eesti, Läti ja Poola osavõtul või nn väike Balti liit Eesti, Läti ja Leedu vahel. Eesti valitsus eelistas esimest varianti. Ometi polnud ka nelja riigi liidu kohene sõlmimine võimalik. Seetõttu otsustati Tallinnas läheneda lõppeesmärgile bilateraalselt lepingute kaudu ja kõigepealt sõlmida sõjaline kaitseliit lähemate naabrite Soome ja Läti, et nõnda luua tuumik laiemale liidule.

Detsembris 1920 pidas Eesti Sõjavägede Staabi ülem kolonel P. Lill Helsingis läbirääkimisi Soome peaministri R. Erichi, välisministri R. Holsti, sõjaministri B. Jalanderi, kindralstaabi ülema kindralmajor O. Enckelli ja teistega ning tutvustas neile Eesti kõrgemate sõjaväelaste koostatud lepinguprojekti (*dok nr 2*). P. Lille visiidiga algasid kuni 1922. aastani kestnud läbirääkimised, mille käigus Eesti taotles Eesti-Soome sõjalise koostöö aluste kirjalikku fikseerimist. Seevastu Soome kindralstaap asus seisukohal, et Soome-Eesti või ka Soome-Eesti-Läti liit on sõjalises mõttes nõrk ning võib Soomele tuua kasu asemel isegi kahju.

Küll aga õnnestus sõjalise lepingu sõlmimine Eesti ja Läti vahel. 9. juulil 1921 kirjutati Tallinnas alla Eesti ja Läti ühise kaitse lepingule (*dok nr 3*) ja selle lisale nimetusega "Ajutine kokkulepe Eesti ja Latvija kindralstaapide vahel" (*dok nr 4*). Lõplikult vormistati Eesti ja Läti liit 1. novembril 1923.

1922. aasta kevadel näis veel kord avanevat võimalus liidu sõlmimiseks Soome, Eesti, Läti ja Poola osavõtul. 17. märtsil kirjutati Varssavi konverentsil alla poliitilisele konventsioonile nelja riigi vahel, mis ajalukku on läinud Varssavi lepingu nimetuse all ning lisaks salajasele konventsioonile, mis kohustas nimetatud riikide valitsusi asuma sõjalise lepingu väljatöötamisele (*dok nr 5*). Poola, Läti ja Eesti ratifitseerisid Varssavi lepingu, kuid Soome parlament keeldus seda tegemast. Seega kadusid ka eeldused mainitud lisaprotokollil realiseerimiseks.

Balti riikide, Soome ja Poola koostöö probleem jäi endiselt päevakorda, toimus mitu välisministrite konverentsi jne, kuid sõjalise liidulepingu sõlmimise võimalust enam ei avanenud. Küll aga toimus teatud faktiline koostöö mainitud riikide kindralstaapide vahel.

Dokumentides moonutatud kujul esinevaid Läti isikunimesid ei ole tekstis korrigeeritud, õige nimekuju on lisatud dokumendi lõppu.

Heino Arumäe
(1928),
ajaloodoktor,
uurib Eesti ajalugu
1918.–1940. aastani

Dokument nr 1**Eesti delegatsiooni poolt Helsingi konverentsile esitatud sõjalise lepingu projekt**

16. jaanuar 1920

1) Leping sõlmitakse Soome, Eesti, Läti, Leedu ja Poola vahel nimetatud riikide kaitseks igasuguse hädaohu vastu, allpool esitatud eeltingimustel, kui selline oht ähvardab lepinguosalisi riike sõjategevuse läbi Suur-Venemaa või selle endisel territooriumil tekkinud riiklike moodustiste ja Saksamaa poolt.

2) Lepinguosalisel riigid saavad üksikuna ja üheskoos teiste lepinguosaliste riikidega sõjalist abi:

a) Kui talle kallale tungitakse vastase poolt, kelle elanike arv on suurem kui kallaletungival lepinguosalisel riigil.

b) Kui kallaletung toimub väljakutseta kallaletungitava poolt.

c) Kui kallaletungija lükkab tagasi vahekohtusse pöördumise ettepaneku või ignoreerib tema vastu tehtud vahekohtu otsust.

d) Kui kallaletungitav riik on täitnud lepingutingimused mobilisatsiooni ja sõjaväelise varustatuse osas lepingus ettenähtud elanikkonna protsendi ulatuses.

Märkus: lepinguosalisel riigid kohustuvad oma tülijuhatumid Venemaaga ja selle endisel territooriumil tekkinud riikidega esitama vahekohtule.

3. Lepinguosalisel riigid on kohustatud kaitse eesmärkidel ülal pidama sõjaväge, mille suurus rahu ajal ulatub ühe (1) ja sõja ajal viie (5) protsendini elanikkonnast.

4. Lepinguosalisel riigid kohustuvad käesoleva lepingu § 1 märgitud ühe lepinguosalise vastu suunatud kallaletungi tõrjumiseks mobiliseerima oma armeed protsentuaalselt võrdsel määral.

Iga lepinguosaline riik on kohustatud hoolitsema selle eest, et elanikkonna (5) protsendilise mobilisatsiooni puhul tema sõjavägi oleks varustatud tehniliste vahendite, relvade, laske- ja rüüstuse ja muu varustusega.

Sellele vastavalt peab iga lepinguosaline riik oma sõjaväe iga

10 000 mehe kohta valmis hoidma .... vintpüssi, ... milj. püssipadrunit, ... suurtükki, ... kuulipildujat .... padruniga. Pool ülalnimetatud relvadest, laskemoonast ja varustusest tuleb valmis seada kolme (3), koguhulk aga kuue (6) kuu vältel, arvates lepingu ratifitseerimise päevast.

5) Käesolevast lepingust lepinguosalistele tulenevate kohustuste täitmise kontrollimiseks moodustatakse sega-kontrollkomisjon.

6) Sõjategevuse puhkemise korral valitakse lepinguosaliste riikide valitsuste poolt ühine ülemjuhataja.

7) Sõja puhul otsustavad lepinguosaliste riikide valitsused koos ülemjuhatajaga, milline protsentuaalne osa lepinguosaliste riikide elanikkonnast kuulub mobiliseerimisele ning milliste sõjajõududega iga riik sõjategevusest osa võtab.

8) Vägede transportimiseks ühe lepinguosalise riigi piiridest teise lepinguosalise riigi piiridesse kasutatakse lepinguosaliste riikide transpordivahendeid varem kokkulepitud korras.

Vägede transportimiseks peavad kõik lepinguosalised riigid eraldama oma raudteeliinide iga 100 kilomeetri kohta varem kokkulepitud protsendi ulatuses transpordivahendeid.

9) Oma sõjaväe ülalpidamiskulud rahu- ja sõjaajal kannab iga lepinguosaline riik ise. Oma vägede varustamise eest hoolitseb iga riik ise.

Ülejäänud sõjakulud kaetakse lepinguosaliste riikide poolt proportsionaalselt rahvaarvuga.

10) Tuleb arvestada kulutusi sõjalaevastikule.

Antrag der Delegation der Republik Eesti. ERA, f 957, n 11, s 1124, l 2-4. Tõlge saksa keelest.

Dokument nr 2**Eesti ja Soome sõjalise konventsiooni projekt**

Detsember 1920

I

Soome ja Eesti vabariigi vahel sõlmitud sõjalise konventsiooni eesmärgiks on lepinguosaliste vabariikide iseseisvuse, suveräänsuse ja territoriaalse puutumatus kaitsmine.

Märkus. Antud riikide territooriumi all tuleb mõista maa- ja veealaid, mis nende piiridesse on lülitatud Venemaaga sõlmitud lepingute põhjal.

II

Konventsioon I artiklis märgitud eesmärgil sõlmitakse Venemaa kallaletungi vastu.

Märkus. Venemaa all mõistetakse igasugust sõjalis-poliitilist organisatsiooni, mis on tekkinud või tekib Venemaa territooriumil.

III

Käesolev konventsioon on oma iseloomult kaitseotstarbeline ning võõras igasugustele agressiivsetele eesmärkidele.

IV

Konflikti tekkimisel ühe konventsiooni sõlminud riigi vahel ühelt poolt ja Venemaa vahel teiselt poolt tuleb rakendada vastavaid meetmeid konflikti rahumeelseks lahendamiseks. Sellised meetmed on:

- 1) uurimis- ja kooskõlastamiskomisjon mõlema poole esindajatest;
- 2) kolmanda riigi vahendus;
- 3) mõlema poole poolt valitud vahekohus, mille töös on õigus nõuandva häälega osaleda teiste konventsiooni sõlminud vabariikide esindajatel.

V

Kui art. IV mainitud meetmed ei vii konflikti rahuliku lahendamiseni ja Venemaa ühele lepinguosalisele riigile otsese jõuga kallale tungib, on teine lepinguosaline riik kohustatud otsekohe relvajõududega abi osutama.

Märkus. Kui üks lepinguosaline riik omapoolse tegevusega ise Venemaa kallaletungi põhjustab, siis sellisel juhul asjaosalisele riigile sõjalist abi ei osutata.

VI

Vastastikune sõjaline abi, mida lepinguosalised riigid Venemaa poolt vaenutegevuse alustamise puhul ühe asjaosalise riigi vastu on kohustatud andma, seisneb järgnevas: teine lepinguosaline riik kuulutab Venemaale sõja ja alustab viivitamatult tema vastu sõjategevust kõigi relvajõududega, välja arvatud väed, mis on hädavajalikud asjaosalise riigi sisemise korra säilitamiseks ja piiride valvamiseks.

VII

Lepinguosalised riigid kohustuvad mitte sõlmima vastasega separaatrahu.

VIII

Käesolevat sõjaväelist konventsiooni saab üles öelda. Ülesütlemine kehtib aga alles ühe aasta möödudes vastava kirjaliku teadaande esitamisest.

IX

Käesolevat sõjalist konventsiooni võib avaldada või teistele riikidele teatavaks teha vaid juhul, kui selleks on eelnevalt saavutatud mõlema lepinguosalise riigi nõusolek ja ka sel juhul ühiselt ning ühel ajal.

X

Uue liikme vastuvõtt lepinguosaliste riikide hulka võib toimuda vaid siis, kui mõlemad lepinguosalised riigid selles on kokku leppinud.

Militärische Konvention zwischen den Republiken Finnland und Eesti.
ERA, f 957, n 11, s 106, l 134-1354. Tõlge saksa keelest.

Dokument nr 3**Eesti ja Läti sõjalise koostöö leping**

7. juuli 1921

VASTASTIKUSE KAITSE LEPING

Eesti ühelt poolt ja Latvia teiselt, juhitud sõpruse ja solidariteedi tunnetest, otsustasid vastastikuse kaitse lepingut teha, milleks määrasid oma esitajateks:

Eesti Vabariigi Valitsus: Välisministri Ants P i i p'i ja

Sõjaministri Kindral Jaan S o o t s'i.

Latvia Vabariigi Valitsus: Janis V e s m a n'i¹

Kindral Janis B a l l o d'i ja²

Polkovnik Eduard K a l n i n'i³.

Nimetatud volinikud, kokku tulles Tallinna ja vastastikku oma volitused ette näidates, mis tarvilikus vormis ja täies korras tunnistati olevat, leppisid järgmises kokku:

Artikkel 1. Eesti ja Latvia kohustuvad vastastikku kokkuleppivate vabariikide iseseisvust, suveräniteeti ja territoriaalset puutumatus kaitsma.

Artikkel 2. Eesti ja Latvia kindralstaabid või nende aset täitvad asutused oma valitsuste nõusolekul lepivad kokku sõjalise koostöötamise ja vastastikuse sõjariistus abi tingimuste ja viisi kohta nii rahu aegu kui ka sõja korraks, kui ühele kokkuleppivatest vabariikidest kolmanda riigi poolt peale tungitakse.

Artikkel 3. Mingisuguse uue riigi liitumine käesoleva lepinguga võib sündida ainult mõlema juba kokkuleppinud vabariigi kokkuleppel.

Artikkel 4. Käesolev leping on kokkuseatud Eesti ja Läti keeltes, misjuures mõlemad tekstid autentilisteks loetakse.

Artikkel 5. Käesolev leping tuleb ratifitseerida ja ratifikatsiooni kirjad vahetada võimalikult lähemal ajal Riia linnas. Leping jääb jõusse, kuni tema katkestamisest üks kokkuleppivatest pooltest aasta ette pole teatanud. Käesoleva lepingu, niisama kui ka temast tekkivate erikokkulepete avaldamine või mõne kolmanda poolele teatamine võib sündida ainult mõlemate kokkuleppivate poolte eri kokkuleppe järele.

Selle tõenduseks mõlemate poolte volinikud kirjutasid alla käesoleva lepingu enese käega. Algkiri on kokkuseatud kahes eksemplaris ja allakirjutud Tallinnas "7" juulil aastal ükstuhat üheksasada kakskümmend üks.

Ant. P i i p
Kindralmajor J. S o o t s.

J. W e s s m a n
Generalis Jahnis B a l o d i s
Pulkvedis Ed. K a l n i n s.

ERA, f 31, n 2, S 1030, l 259. Originaal.

¹ Vesmanis, Jānis, Läti poliitik ja diplomaat.

² Balodis, Jānis (Jahnis), Läti kindral.

³ Kalniņš, Eduards, Läti ohvitser, suurtükiväe inspektor.

Dokument nr 4

Eesti ja Läti sõjalise koostöö lepingu lisa¹

7. juuli 1921

AJUTINE KOKKULEPE EESTI JA LATVIA KINDRALSTAAPIDE VAHEL

§ 1. Käesolev ajutine kokkulepe tehakse täienduseks 7. juulil 1921.a. allakirjutatud vastastikuse kaitse lepingule, selle lepingu p.2 põhjal.

§ 2. Eesti ja Latvia territooriumiks loetakse maad ja veed, mis rahvusvaheliste lepingute järgi kumbagi nende riigi alla kuuluvad.

§ 3. Vastastikusel kaitse lepingul, mis 7. juulil 1921.a. allakirjutatud, on otstarbeks selle ajutise kokkuleppe maksvuse kestvusel mõlemat kokkuleppinud vabariiki Venemaa kallale tungimise vastu kaitsta ja ta on võõras igasugusele agressiivsele sihile.

Märkus: Venemaa all mõeldakse igat sõjalis-poliitilist organisatsiooni, mis V.S.F.N.V. praegusel territooriumil asub, või tekkima peaks, niisama ka teisa nõukogude vabariike, kes temaga föderatsioonis või teistes liidu vahekordades, ja ka teisa sõjalis-poliitilisi organisatsioone, kes Venemaa nimel tegutsevad.

§ 4. Konflikti tekkimisel ühelt poolt ühe kokkuleppinud vabariigi ja teiselt poolt Venemaa vahel, peab tarvitusele võetama sellekohased abinõud konflikti rahulikuks lahendamiseks. Sarnasteks abinõudeks on:

1/ Uurimise või kokkuleppe komisjon mõlemate poolte esitajatest,

2/ Kolmanda riigi vaheltsobitus,

3/ Vahekohus, mis mõlemate poolte valitud, kus teise kokkuleppinud vabariigi esitajatel õigus nõuandva häälega osa võtta.

§ 5. Kokkuleppinud vabariigid annavad üksteisele viibimata sõjalist abi:

1/ Juhtumisel, kui Venemaa ühe kokkuleppinud vabariigi kallale tungib, ja

2/ juhtumisel, kui abinõud, mis §4. ettenähtud, konflikti rahulikule lahendamisele ei vii.

Märkus: Kui Venemaa ühe kokkuleppinud vabariigi piirile sõjajõude koondab, on teine kokkuleppinud vabariik pealetungimise ärahoidmiseks kohustatud kõik abinõud tarvitusele võtma üksikasjalise plaani järele, mis selle kokkuleppe §6. ettenähtud.

§ 6. Vastastikune sõjaline abi, mida kokkuleppinud vabariigid sel korral üksteisele peavad andma, kui Venemaa neist ühe vastu vaenulikku tegevust alustab, seisab järgmises:

Teine kokkuleppinud vabariik kuulutab sõda Venemaale ja alustab viimase vastu viibimata

sõjategevust kõigi oma sõjaliste jõududega, mahaarvatud väed, mis sisemise korra ja oma enda vabariigi piiride kaitseks tarvilikud.

Ühiste kaitseabinõude ja ühise sõjategevuse üksikasjaline plaan peab väljatöötatama eri-segakomisjonis, kes oma tööd mitte hiljem, kui 1. augustil 1921. a. alustab.

§ 7. Eesti ja Latvia vägede kõrgem ülemjuhatus usaldatakse sõja aegu liidu vägede kõrgema ülemjuhatajale, kelle juures asub liidu vägede välja staap, eesotsas staabi ülemaga.

Märkus: No 1. Liidu vägede kõrgem ülemjuhataja ja väljastaabi ülem, niisama ka nende asetäitjad määratakse juba rahuaegu kindlaks kokkuleppinud vabariikide võimu organide poolt, kellel õigus on rahvusliste vägede ülemjuhatajaid nimetada. Juhtumisel, kui kõrgem ülemjuhataja ühe kokkuleppinud vabariigi poolt valitakse, peab välja staabi ülem teise vabariigi poolt valitama.

Märkus: No 2. Eesti ja Latvia vägede kõrgema ülemjuhatajuse seaduse ja liidu vägede välja staabi konstruktsiooni väljatöötamiseks määratakse pariteedi alustel eri-segakomisjon kokkuleppinud vabariikide valitsuste kokkuleppel.

Selle komisjoni väljatöötatud Eesti ja Latvia vägede kõrgema ülemjuhatajuse seadus kinnitatakse kokkuleppinud vabariikide valitsuste poolt ja jääb ilmtingimata maksvaks, kuni mõlema poolte valitsused vastastikkusel kokkuleppel neisse mingisuguseid muutusi ei tee.

§ 8. Kumbki kokkuleppinud vabariik kohustub rahuaegu alalise kaitseväge pidama, mis mitte vähem, kui 1% rahva arvust.

Märkus: Tähendatud normi muutmise võib ainult mõlemate kokkuleppinud poolte nõusolekul sündida.

§ 9. Kumbki kokkuleppinud vabariik kohustub vastasega eraldi rahu mitte teha. /.../

Tallinn, "7" juulil 1921 aastal.

Kindralmajor J. S o o t s.

Polkovnik P. L i l l.

Generalis J. B a l o d i s.

Pulkvedis Ed. K a l n i n s.

J. V e s s m a n.

ERA, f 957, n 5, s 38, l 3a-3b. Ärakiri.

¹ Eesti ja Läti esindajad kirjutasid 7. juulil 1921 alla kokkuleppe venekeelsele tekstile. Dokumendile lisatud protokolli märgiti, et ajapuudusel ning tehnilistel põhjustel ei õnnestunud kokkuleppe eesti- ja lätikeelseid tekste koostada. Venekeelne variant oli jõus eesti- ja lätikeelsete originaalide koostamiseni.

ERA, f 957, n 5, s 38, l 11.

Dokument nr 5

Varssavi lepingu salajane lisaprotokoll

Salajane

17. märts 1922

PROTOKOLL

Eesti, Soome, Läti ja Poola välisministrite nõupidamine, pidades hädavajalikuks laiendada Varssavis 17. märtsil 1922 alla kirjutatud poliitilise lepingu VII artiklit, leppisid kokku esitada oma valitsusele heakskiitmiseks järgnevat:

1) Välisministrid tunnustavad, et sõjalise konventsiooni või vastastikuste sõjaliste konventsioonide sõlmimine nimetatud riikide vahel loob parimad tagatised rahu säilitamiseks Kirde-Euroopas.

2) Konventsioonid asjaosaliste riikide vahel peavad olema üksnes kaitseotstarbelised.

3) Nimetatud konventsioonid peavad kindlustama tiheda koostöö rahu ajal ning vastastikuste kohustuste sõlmimise sõja puhuks. Nad peavad kindlustama maksimaalse koostöö võimalike sõjaliste operatsioonide ettevalmistamiseks ja juhtimiseks.

4) Käesolev protokoll ei piira mingil määral osavõtivate riikide vahel kõnesolevates küsimustes eksisteerivate või kavandatavate konventsioonide kehtivust, kui need ei ole vastuolus eeltoodud artiklitega 2 ja 3.

5) Välisministrid, pidades põhimõtteliselt vajalikuks kindlamakujulise sõjalise konventsiooni või sõjaliste konventsioonide sõlmimist, kohustuvad:

a) saavutama pärast konverentsi lõppu oma valitsustelt täielikud volitused, mis annaks volitused sõjalise konventsiooni sõlmimiseks ja informeerima sellest Poola Vabariigi välisministrit,

b) sõltumata eelöeldust kutsuma oma armee kindralstaabi ülemat detailselt uurima vastastikuste kohustuste ja vastastikuse kaitse probleeme,

c) rakendama kõikvõimalikud abinõud poliitilist ja tehnilist laadi raskuste kõrvaldamiseks, et kergendada kaitseabinõude rakendamist ja nende paremat kasutamist.

6) Poola sõjavägede ülemjuhatajat, Poola riigipead, kes eventuaalselt käsutab suurima tähtsusega sõjalist jõudu, palutakse aupaklikult võtta endale initsiatiiv sõjaliste konventsioonide sõlmimise kuupäeva ja tegevussuuna kindlaksmääramisel.

Ant. Piip¹
Rudolf Holsti²
Z.A. Meierovics³
Skirmunt⁴

ERA, f 957, n 12, s 967, l 3. Originaal. Tõlge prantsuse keelest.

¹Piip, Ants, Eesti välisminister.

²Holsti, Eino Rudolf Woldemar, Soome välisminister.

³Meierovics, Zigfrids Anna, Läti välisminister.

⁴Skirmunt, Konstanty, Poola välisminister.

Välisminister A. Piip esitas 22. märtsil 1922 protokollit teksti valitsusele heakskiitmiseks omapoolse täiendusega:

Kõike seda Vabariigi Valitsusele ettekandes, palun Vabariigi Valitsust nimetatud põhimõtteid heaks kiita, välisministrile volitust anda läbirääkimisi jätkata ja kaitselepingut sõlmida, sõjaministrile ülesandeks teha selleks sõjaministriga koostöötada ja sõjatehniliselt vajavad eeltööd kohe teoksile võtta, eriti kindral-staapide koostöötamise suhtes.

Minister A. Piip

Dokumendil on märkus:
V/abariigi/ V/alitsus/
Heaks kiita.
29/3 1922

K. Päts¹   K. Terras²

ERA, f 31, n 3, s 1031, l 87. Originaal.

¹Päts, Konstantin, riigivanem.

²Terras, Karl Johannes, Vabariigi Valitsuse asjadevalitseja.